

Για τη γυαλάδα στα μάτια: αφιέρωμα στην αφανή εξωτερική ιεραποστολή

/ [Πεμπτουσία](#)

Αυτές τις μέρες που όλοι μας λιγότερο ή περισσότερο σοκαρισμένοι από τις εξελίξεις στην πατρίδα μας, αγωνιούμε για το μέλλον- μη σας πω και για το παρόν το ζεστό και άμεσο- ήχησαν στα αυτιά μας συνθήματα και απειλές που αφορούν τον πατριωτισμό μας εν γένει και άλλοι «αποδειχθήκαμε» πατριώτες, άλλοι προδότες, άλλοι αναξιόπιστοι, άλλοι υπεύθυνοι πολίτες και δεν υπάρχει τελειωμός ...Κι όλα αυτά μέσα σε φόντο ιστορικών παραδειγμάτων και εθνικών εξεγέρσεων και φρονημάτων... «Ξεθάψαμε» και το '21 και το '40 και το 1922 και όχι μόνο, ψάχνοντας άλλοθι στο λαϊκισμό μας τις περισσότερες φορές... Και η δική μου μνήμη, συνειρμικά, ξεσκέπασε μια εκδρομική εμπειρία του Μαΐου, που παρεπιπτόντως, της χρωστούσα λίγες αράδες αφιέρωσης, αλλά συγκυρίες προσωπικές μ' εμπόδισαν.

-Δίκλινο ή μονόκλινο να κλείσω; Γιατί εγώ πρωτομαγιά πηγαίνω Αλβανία!!!!

Τα λόγια του συζύγου μου ήταν κεραυνός εν αιθρία ...Και σίγουρα πρωτομαγιά στην Αλβανία δεν ονειρεύτηκα. Κάποιοι φίλοι μας όμως οργάνωναν αυτή την ουσιαστικά προσκυνηματική εκδρομή με πρωτοβουλία του συλλόγου ορθόδοξης εξωτερικής ιεραποστολής, ΦΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ. Προσπαθώντας να συνέλθω από το πρώτο σοκ, μαθαίνω πως η εκδρομή ουσιαστικά θα ήταν τριήμερη από την πρώτη ως τις 3 Μαΐου και με δύο διανυκτερεύσεις στο Πόγραδετς και στον Αυλώνα, διανύοντας ένα κύκλο της πάλαι ποτέ Β. Ηπείρου: από τα σύνορα μας στη Φλώρινα (Νίκη) θα μπαίναμε Σκόπια και μετά Αλβανία (Πόγραδετς, Ελμπασάν, Φίερι, Αυλώνας, Τεπελένι, Αργυρόκαστρο) και θα καταλήγαμε στην Ήπειρο μέσα από το φυλάκιο της Κακαβιάς, την Κυριακή. Βασικός στόχος το προσκύνημα στο Κολικόντασι όπου βρίσκεται ο τάφος του αγίου Κοσμά του Αιτωλού - για να είμαι ειλικρινής δεν είχα συνδυάσει το Κολικόντασι με την Αλβανία και τώρα το συνειδητοποίησα.

Ακολουθώντας περισσότερο, όχι με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, το πρωινό της πρωτομαγιάς συνάντησα τους συνταξιδιώτες μου που οι περισσότεροι ήταν μεγαλύτερης ηλικίας. Η καλή τους διάθεση με κέρδισε παρά την αρχική μου προκατάληψη και αμφιβολία για την ομοιότητα των ενδιαφερόντων μας αλλά σίγουρα το κέφι, η ευγένεια και η διάθεση προσφοράς στα μάτια των νεότερων και κυρίως των διοργανωτών της εκδρομής ήταν καταλύτης για τις αρχικές μου αναστολές.

Ήδη, με την ατμόσφαιρα να ζεσταίνει στο λεωφορείο, ο ήλιος μεσουρανούσε και είχαμε αφήσει τα σύνορα στο φυλάκιο της Νίκης και πορευόμασταν στο έδαφος των Σκοπίων όπου οι βυζαντινές μνήμες αναδύονταν και θύμιζαν περασμένα μεγαλεία και «ξυπνούσαν» μια εθνική συλλογική συνείδηση, ναρκωμένη ίσως στο παγκοσμιοποιημένο αδήριτο παρόν: περιήγηση στον αρχαιολογικό χώρο της Ηράκλειας και μετά περιδιάβαση στο Μοναστήρι- Μπίτολα σήμερα για τους Σκοπιανούς- στον κεντρικό πλακόστρωτο πεζόδρομο, που προσπαθούσε να ξεπεράσει τις βυζαντινές του καταβολές με τα σύγχρονα καφέ και το πολύφερνο ανθρώπινο μελίσι. Ο ναός του Αγίου Δημητρίου με το χρυσοποίκιλτο τέμπλο, δίπλα στην περιποιημένη κεντρική πλατεία και το ξεχωριστό ρολόι ,επιβεβαίωσε τη βυζαντινή μας αίσθηση. Ο χρόνος είχε αφήσει τα σημάδια του και μεις ήδη τον ακολουθούσαμε στο παρόν της σύγχρονης Αχρίδας, στην τεράστια υδάτινη λεκάνη, θέρετρο για τους Σκοπιανούς και όχι μόνο. Οι ίδιοι εμπορικοί πεζόδρομοι

που θυμίζουν καλντερίμια, μας ταξίδεψαν σ' ένα βυζαντινό απόηχο, βουβό ίσως για το πολυποίκιλο πλήθος που βολτάριζε με προορισμό την παραλία της λίμνης. Κι εκεί, διαφεντευτές του βυζαντινού μεγαλείου, αγνάντευαν το πέλαγο-λίμνη, ο Κύριλλος και ο Μεθόδιος, κρυμμένοι στα τεράστια μαυρορειχάλκινα αγάλματά τους. Κοντά τους, αγαλματένιοι κι αυτοί, ο όσιος Ναούμ και ο άγιος Κλήμης, προστάτες αδιαπραγμάτευτοι της περιοχής.

Απογεματάκι πια, κατηφορίζοντας τον παραλιακό δρόμο της Αχρίδας φτάσαμε στα σύνορα με την Αλβανία και περάσαμε στο έδαφός της... Στη θέα των παλιών ξεχασμένων πολυβολείων, που έχασκαν συχνά πυκνά, κατά μήκος της διαδρομής κάποιες άλλες μνήμες σουρούπωσαν τον ήλιο μας και ασυναίσθητα μια παγερή αύρα μας μούδιασε: τι γυρεύαμε εκεί; Μέσα από μια πρώτη εικόνα της υπαίθρου που φάνταζε να έχει ξεχάσει το ρολόι της καταλύσαμε την πρώτη νύχτα στο Πόγραδετς, γνωστό από το έπος του '40.

Το επόμενο πρωί 2 Μαΐου, μνήμη της ανακομιδής των λειψάνων του Αγίου Αθανασίου, μας περίμενε θεία λειτουργία, μέσα στο μουσουλμανικό χωριό Ρεμένι-ουσιαστικά προάστιο του Πόγραδετς, μιας παλιάς και ξεχασμένης Βορείου Ηπείρου. Ανηφορίζοντας ανάμεσα σε ρημαγμένα σπίτια, ξεχασμένους ανθρώπους και πολλά παιδικά προσωπάκια που γέλαγαν αμήχανα θαρρώ, μέσα στα καθημαγμένα ρουχάκια τους, ξεχασμένος στην άκρη του χωριού ο ναός, υγρός με τη χορταριασμένη αυλή του μας περίμενε. Κόντρα στα κατάλοιπα μιας βασανισμένης Αλβανίας, οι λιοκαμένοι ιερείς με το γήινο κήρυγμά τους και το ευχαριστώ τους μας λειτούργησαν και μας καλωσόρισαν και όλοι μαζί Αλβανοί και Έλληνες ενώσαμε τις δίγλωσσες ψαλμωδίες μας και συμμετείχαμε στη θεία κοινωνία. Μα το κρασί που ξέπλενε αργότερα τις ταφόπετρες, στο πίσω μέρος του ναού, στο τρισάγιο που ακολούθησε μας «μέθυσε». Η γυαλάδα στα μάτια ήταν αναπόφευκτη: Οκτώ τάφοι με οστά πεσόντων, πατεράδων μας, που βρήκαν καταφύγιο ενώ πόσοι άλλοι ακόμα περιμένουν την ηρεμία, σπαρμένοι στα τριγύρω βουνά! Ο Αλβανός πατήρ Θεόδωρος με τον παπά Μιχάλη φρόντισε και φροντίζει για το αιωνία η μνήμη και με πρωτοβουλία και φροντίδα του συγκεκριμένου ιεραποστολικού συλλόγου ακούγεται η ανάπαυση... Ακατάληπτο κάποιες στιγμές, μέσα στους αλβανικούς φθόγγους, μα τόσο εκκωφαντικό, σαν αναστάσιμη καμπάνα κείνο το «αιωνία η μνήμη». Ακόμα δεν είχα ξεδιαλύνει: η γυαλάδα στα μάτια ήταν για τα οστά των ξεχασμένων τάφων ή για μια Ελλάδα που ξέχασε και ξεχνά ή θέλει να ξεχνά την ιστορία της;

Η συγκίνηση που κορυφώθηκε αργότερα στο προσκύνημα του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού δε μ' άφησε να πάρω απάντηση. Οδεύαμε λοιπόν στη διαδρομή Πόγραδετς-Ελμπασάν-Φιέρι και είκοσι λεπτά έξω από το Φιέρι, περνώντας αγροτόδρομους και εικόνες προπολεμικού σκηνικού, φτάσαμε στο μοναστήρι βέβαια, αλλά η λιτότητα του καθολικού με το ξυλόγλυπτο τέμπλο και η πλαϊνή έξοδος που οδηγούσε στο καταφύγιο-κοιμητήριο του Αγίου έφερνε εκείνο το μίγμα του δέους και της αίσθησης της μικρότητας μας, που τόσο μας ανακούφιζε! Απέριττα, τα γόνατα ολωνών μας έκλιναν και προσκύνησαν μέσα στο θυμίαμα και τα κεράκια μας. Ξεχασμένος κι ο Πατροκοσμάς, αυτός που όργωσε όλη τη Βόρεια Ήπειρο-και όχι μόνο- και έθιξε συμφέροντα γιατί ξύπναγε συνειδήσεις και ούρλιαζε για σχολεία, ένιωσα πως τον έβλεπα με τον ίδιο παλμό καθώς ψάλλαμε το τροπάριό του, εκεί, δίπλα στα ερείπια του ναού των Εισοδίων με τις θαμπές ξεθωριασμένες τοιχογραφίες του... Ευτυχώς που είναι κι αυτή η ευλογημένη γυαλάδα στα μάτια να μας δείχνει κι «αλλιώς τα πράγματα»!

Η μέρα μας τερμάτισε το βράδυ, στον πολύφερνο Αυλώνα, δεύτερο λιμάνι της Αλβανίας, με την πολυκοσμία κι ένα ξέφρενο φεστιβάλ μηχανόβιων κυρίως, μπροστά στην παραλία.

Η Θεία λειτουργία της Κυριακής, 3/ 5, μέσα στην κατάνυξη της δίγλωσσης προσευχής, των ευχών και των ύμνων, τα φιλόξενα μάτια και χέρια μαζί με τις ευχαριστίες, μας κατευόδωσαν στο δρόμο του γυρισμού: Αυλώνας, Τεπελένι, Αργυρόκαστρο, βουνά και ποτάμια που αντηχούσαν και αντηχούν τις ιαχές των προγόνων μας και κρατούν κρυμμένα τα βασανισμένα τους οστά. Η στάση στους Βουλιαράτες, χωριό της ελληνικής μειονότητας, ήταν η θύμηση και η τιμή μας γι' αυτούς τους ξεχασμένους προγόνους μας. Βρήκαμε, δίπλα στο μικρό ναό της Αγίας Σκέπης, κλειστό το μοναδικό, στην πάλαι ποτέ Βόρεια Ήπειρο, επίσημο κοιμητήριο των Ελλήνων πεσόντων,. Ένα δείγμα τους αναπαύεται στους τάφους του! Υποσχεθήκαμε πως θα ξανάρθουμε, εκεί, έξω από τα κάγκελα του νεκροταφείου...

Τελικά ήταν μια διαφορετική Πρωτομαγιά, που ευτυχώς κρατούσε τη γυαλάδα στα μάτια... Μέχρι τα σύνορα της Κακαβιάς αλλά και μέσα στην Ελλάδα μας πια, μοιράστηκα με τους συνταξιδιώτες μου το γιατί αυτής της γυαλάδας... Ήταν για τους δικούς μας που ξεχάστηκαν στη ρύμη της ραγδαίας εξέλιξης της ζωής μας; Ήταν γι' αυτούς τους ξεχασμένους Έλληνες που βρήκαμε να μας αγκαλιάζουν μέσα στην αξιοπρέπεια που προσπαθούν να κερδίσουν; Ήταν για τα παιδιά μας που αγνοούν; Ήταν για μας που φορτώσαμε ευθύνες- όχι άδικα πολλές φορές- σε ηγεσίες και το σινάφι τους, αλλά τις δικές μας τις κουβαλάμε; Τις κουβαλάμε και μας βαραίνουν καθώς ακούω τα λόγια της μαρμάρινης πλάκας, πάνω στο χορταριασμένο μαντρότοιχο στο Ρεμένι, μπροστά στους τάφους: κλίνατε το γόνα... Έκλιναν, έκλιναν οι ψυχές μας τόσο που γίναν ένα με τη γη μπροστά σ' αυτούς τους μείζονες και επιτέλους ευλογούσαμε τη γυαλάδα στα μάτια...

Μάρτης του '16 πια και καλή μας Σαρακοστή!

Ευγνώμων, Δήμητρα Μπεχλιβάνη-Σαββοπούλου